

Az MNB publikálta a 2020-as ICAAP, ILAAP és BMA felülvizsgálataira vonatkozó elvárásait és módszertanait. A jelen hírlevél keretében összefoglaljuk a fontosabb váltásokat. Ezek közül kiemelhetőek a benchmark modellek, amelyeket az MNB az intézmények egységes kezelése érdekében alkalmaz a 2. pilléres SREP tőkekövetelmény ráta (TSCR ráta) meghatározásakor. A kiemelt benchmark modellek közé tartoznak a lakossági, a vállalati és a projekthitel tőkekövetelmények, illetve a hitelkoncentrációs, a stressz teszt és a látra szóló betéti modellek. Ezen túlmenően finomodtak az elvárások a likviditási és működési kockázatok, a kockázatos portfóliók, valamint a stressz tesztek tekintetében is.

Hitelkockázat

Nemteljesítési valószínűség becslésével kapcsolatos változások

Az MNB gyakorlati tapasztalatai alapján a különböző intézmények *default fogalmi* között lehetnek olyan lényeges különbségek, amelyek jelentősen befolyásolják a becsült hitelkockázati paraméter értékét. Az eltérő hatások kiküszöbölése érdekében az MNB az ICAAP felülvizsgálat során saját benchmark default fogalmat alkalmaz, amelynek köszönhetően az intézményekben becsült paraméterek egymással összehasonlíthatóvá válnak, illetve így az eltérések az inherens kockázatok különbségét mutatják. Ezek mellett a nemteljesítési valószínűség becslésére vonatkozó elvárás, mely szerint a két pillér default fogalmának meg kellett egyeznie, kikerült a kézikönyvből.

Ezzel összefüggésben a *lakossági TTC PD benchmark* modellben az MNB a default definíciót konkretizálta oly módon, hogy például a jelzáloghitel esetén 360 napos, személyi kölcsön esetén 180 napos késelemben eső ügyleteket tekinti defaultosnak. Minden esetben össze kell vonni a többszörös késelemben esést, amely kezdetének vagy az átstrukturálás dátumát kell tekinteni, vagy az első esetet, amikor a késelelem előfordult. Egy ügyfél akkor tekinthető gyógyultnak, ha legalább egy évig (átstrukturált esetén 2 évig) nincs 90 napos vagy azon túl nyúló késelelme.

Az MNB a tőkekövetelmény számítás megfelelőségének értékelése során elsősorban a lakossági TTC PD benchmark modellre támaszkodik a kevésbé fejlett adatbázissal rendelkező intézmények és a nagybankok fókuszált vizsgálatai keretében. Azon intézmények esetében, amelyek nem rendelkeznek olyan megbízható adatokkal, ahol az adatok legalább egy downturn periódust lefednek az MNB a nagybankok adatain becsült benchmark modellparamétereket alkalmazza.

A kézikönyvbe belekerültek a *vállalati PD becslésével kapcsolatos benchmark* módszertanok is. Azon intézményeknél, amelyeknél nincs megfelelő hosszúságú és minőségi adatokon kialakított belső tőkeszámítás céljára használható vállalati PD modell, az MNB az IRB alapú SREP tőkekövetelményt a nagybanki kizárólag vállalati default adatbázisokon kifejlesztett PD benchmark modelljével határozza meg. Az MNB itt olyan 12 éves adatsort használt, amely lefed dekonjunkció időszakot is és tisztán vállalati adatokat tartalmaz csak (pl. projekthitelek és pénzügyi intézményi kitettségek nélkül). A modell egy logisztikus regresszió alapul, ahol magyarázó változóként van felhasználva például a vállalat mérete, a likviditás, a profitabilitás, az eladósodottság és az adósságszolgálat-fedezet, szegmensenként külön becsülve.

Nemteljesítő tételek, várható veszteség és értékvesztés

A tőkekövetelmény a nem teljesítő kitettségek esetén továbbra is az AIRB szerinti $\max[0; LGD - EL_{BE}]$ képlet alapján számolandó. Újdonság, hogy ha egy intézmény LGD-becslése nem megbízható, akkor az MNB az EL_{BE} értékének a megképzett értékvesztést tekinti, illetve elvárja, hogy az EL_{BE} feletti nem várt veszteség mértékét a sztenderd tőkekövetelményhez hasonlóan képezze meg a bank, azaz a nettó kitettség 8%-ának megfelelő tőkét kell képeznie (SL – Speciális hitelezési kitettség esetén 12%).

Teljesítő kitettségek esetén, ha alacsony default- és veszteségrátájú konjunkturális környezetben PD és LGD szorzatával kalkulált várható veszteségen felüli értékvesztés képzés történik, az MNB az ICAAP felülvizsgálat során ellenőrzi a magas többlet értékvesztés képzés okait. Ha a többletek tartósan fennállnak és képzésük a szabályozási eltérésekből adódnak, akkor figyelembe vehető a többlet más szegmensek IRB shortfall eredményébe. Abban az esetben, ha magas default- és veszteségráta jellemző, akkor az MNB továbbra is elfogadja a megfelelően és megbízhatóan becsült PD és LGD értékek segítségével számolt értékvesztést, ráadásul ez az érték nem csak a várható, de a nem várt veszteség egy részére is fedezetül szolgál.

Ingtatlanfinanszírozási projekt tőkekövetelmény és várható veszteség

Az ICAAP kézikönyv szerint az MNB a sztenderd módszer tőkekövetelmény mértékét általában nem tartja megfelelőnek az ingatlanfinanszírozási projekt kockázatának megfelelő fedezésére. Emiatt az MNB a nagybankok PD/LGD alapú IRB tőkekövetelményei alapján kalibrált tőkekövetelmény- és várható veszteség-szintek segítségével állapítja meg a SREP tőkeszükségletet azon intézmények esetében, amelyek nem rendelkeznek megbízható, kockázatérzékeny belső ICAAP számítással. Az MNB elsősorban a kis, saját módszertannal és adatokkal nem rendelkező intézményeknél alkalmazza ezt a *benchmark modellt*.

A benchmark modell az előbb említett szinteket a projektingatlan-fedezettség, a lokáció, a projekt készütség és a projekt típusa alapján határozza meg. A benchmark modellben a fedezettséget a Felügyelet a piaci érték háromszorosában maximalizálta, az e feletti érték esetén nem változik a tőkeszükséglet. Az MNB továbbá figyelembe veszi a szintek megállapításakor a lehetséges az állami garanciákat és pénzügyi biztosítékokat.

Koncentrációs kockázat

Az MNB továbbra is hangsúlyozza, hogy a koncentrációs kockázat nem értelmezhető pusztán a hitelkockázat származékos elemeként, hanem a legtöbb kockázattípus vonatkozásában felmérésre és kezelésre szorul. Többek között az MNB kiemeli, hogy a saját tulajdonú ingatlanok, köztük a banküzemi ingatlanok is jelenthetnek túlzott mértékű koncentrációs kockázatot, amelyet az intézménynek ICAAP alatt tőkekövetelménnyel szükséges kezelnie.

Az MNB a koncentrációs kockázatokra vonatkozó elvárásokat kiegészítette a *hiányzó paraméterek pótlásának* módszertanával, így azoknál az intézményeknél is lehetséges lesz az IRB szimulációval történő becslés, akik alapvetően sztenderd módszertant alkalmaznak. A Felügyelet a modellje során a low-default portfóliók esetén az EBA által végzett Benchmarking Exercise által gyűjtött – csak a felügyelet számára elérhető – PD értékek mediánját veszi alapul. Abban az esetben, ha az adott szuverén adósra vagy a pénzügyi intézményre nincs EU-s benchmark adat, a Felügyelet az elérhető külső minősítések alapján határozza meg a csődvalószínűséget, mely során feltételezi, hogy a PD és a minősítő kategóriák között logaritmikus kapcsolat van.

A *felügyeleti szimulációs vizsgálat* során az MNB az adott intézmény PD és LGD paraméterrel rendelkező élő ügyleteit ügyfélcsoportokhoz sorolja, amely bizonyos esetekben eltérő lehet az 1. pillérben alkalmazott ügyfélcsoportba történő besorolástól.

Banki könyvi kamatláb kockázat

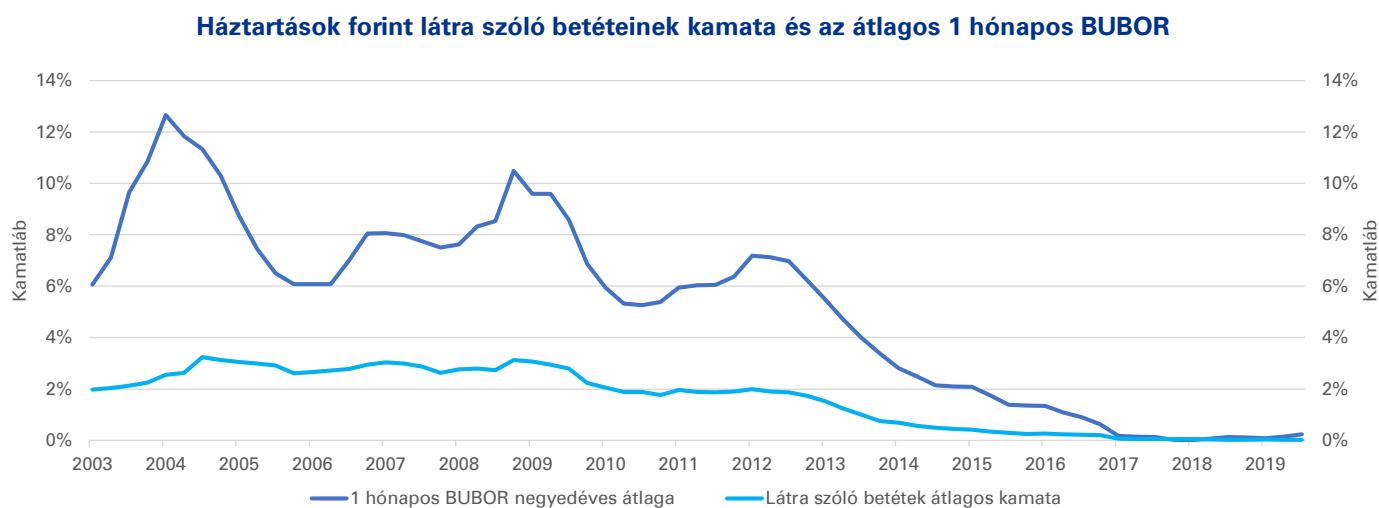
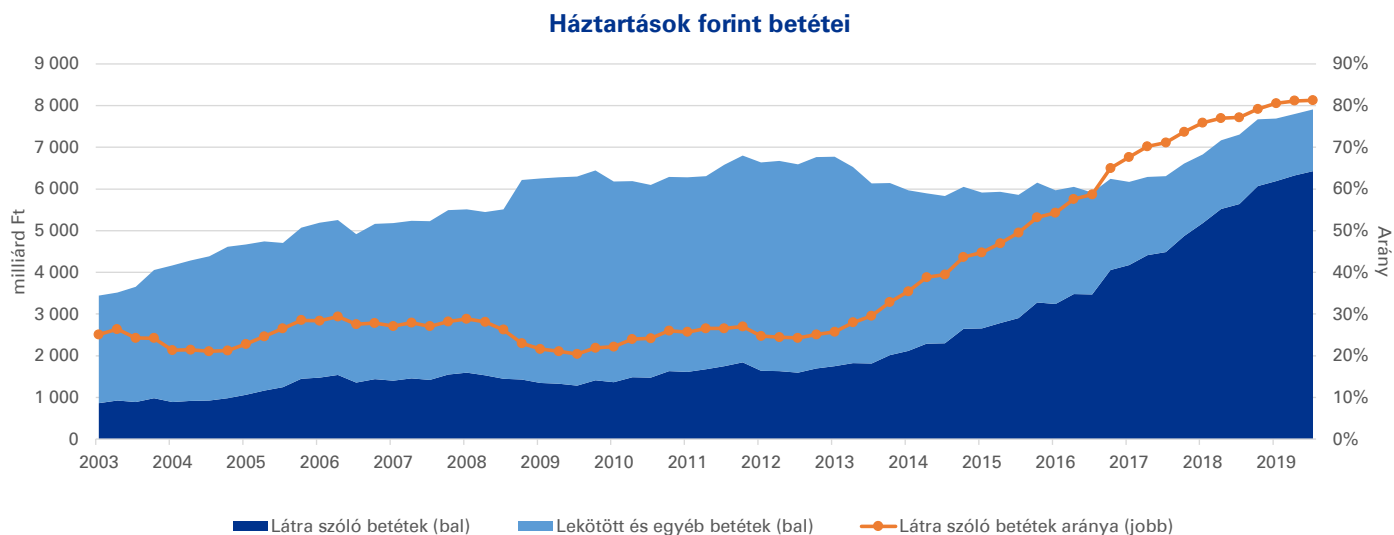
Az MNB frissítette a kamatkockázat kezelésére vonatkozó követelményeket, ennek eredményeképp a felügyeleti elvárások számos pontban szigorodtak, konkrétan lettek. Bevezette a *felügyeleti outlier tesztet* és az ehhez kapcsolódó módszertani elvárásokat, amellyel implementálta az EBA/GL/2018/02 erre vonatkozó részét. Ezt kiegészítve, elvárja a *saját stressz tesztek* alkalmazását is az intézményektől, amelyeknek tartalmaznia kell a negatív kamatlábakat tartalmazó scenáriókat, illetve súlyos stresszhelyzet esetén a piaci kamatok közötti összefüggések (pl.: korrelációk) megváltozását is, ezen felül ajánlja a kamatkockázat beépítését az általános banki stressz tesztekbe, ahol vizsgálni kell az egyéb kockázatokkal (pl.: hitelkockázat) való összefüggést is. Mindezek mellett az MNB már nemcsak ajánlja, hanem elvárja a kamatlábak további stressz-szerű alakulásának, a hozamgörbék alakjának és meredekségének változását szimuláló forgatókönyvek alkalmazását is.

Általános kockázatkezelési elvárásként felhívja a figyelmet az opcionálissal rendelkező termékek modellezésére, azok megértésére és éves felülvizsgálatára, valamint a legfeljebb 5 éves átlagos átárazódási feltételezések alkalmazására.

Az MNB a tőkekövetelmény meghatározásakor a benchmark számítások eredményét is figyelembe veszi, amelyben némiképp pontosításra került a különböző devizás kitettségekre számolt dEVE és dNII mutatók aggregálásának mechanizmusa. *A scenáriók tekintetében az EBA ajánlásban szereplőket alkalmazza az MNB*, azzal a módosítással, hogy a HUF párhuzamos sokkparamétere 250 bp, a rövid 350 bp, a hosszú 160 bp.

A legfontosabb változás a felügyeleti *látra szóló betéti benchmark modell* bevezetése, amely a 2. pilléres tőkekövetelmény meghatározásában kap szerepet,

ugyanakkor az intézményi modellekkel kapcsolatos általános elvárásként is értelmezendő. Ugyan a legtöbb bank jelenleg is modellezi ezeket a termékeket, azonban az új elvárások miatt szükség lehet új modellek kialakítására, illetve a régiek felülvizsgálatára.

A látra szóló betétek aránya rekord magas a bankszektorban, aminek a kamatkockázati viselkedése jelentős hatással van a kamatbevételek, fedezeti stratégia és a kamatkockázati tőkekövetelmény alakulására, ezért kiemelt fontosságú a megfelelő modellek kialakítása.

Likviditási kockázat

Az *Azonnali Fizetési Rendszer* (AFR) bevezetéséhez kapcsolódóan az MNB is kiemeli a likviditási kockázatkezelés fejlesztésének fontosságát. Az intézményeknek kötelező puffert képezni erre az új kockázati elemre, illetve olyan folyamatokat kialakítani, amelyek lehetővé teszik az esetleges problémák kiszűrését és a mielőbbi kezelését, valamint a készletli tervnek is tartalmaznia kell az ezzel kapcsolatos kockázatos események bekövetkezésekor szükséges lépéseket és tennivalókat, amelyek továbbra is segítenek fenntartani a likviditást.

A 10. mellékletben található ILAAP által vizsgált területek (felmondható betétek, operatív betétek) kibővültek még egy fontos tétellel. A Felügyelet kiemelten vizsgálja a mérleggel való egyezőséget is, azaz hogy az LCR-ben megjelenik-e a mérlegben szereplő betét állomány, illetve eltérés esetén vizsgálja az ezzel kapcsolatos mentesítések jogosságát.

Az MNB kiemeli, hogy minden intézetnek olyan adatbázissal és informatikai rendszerrel kell rendelkeznie, amelyek képesek támogatni és végrehajtani a szükséges kockázatkezeléssel kapcsolatos folyamatokat, valamint törekedniük kell, hogy a számítások minél inkább ügylet alapúak legyenek. Az MNB elvárja a *modelllezési gyakorlat fejlesztését* a jogszabályokon alapuló szegmentációk (pl.: operatív betétek) és kiáramlási faktorok (pl.: magasabb kiáramlású betétek) meghatározásakor, valamint az egyéb likviditási kockázatok (pl.: likviditási stressz teszt) mérésakor. A számítások során nem csak az egyes időablakok alatti összesített pénzáramlást kell mérni, hanem képesnek kell lenni az időszak során bekövetkező maximális kumulált kiáramlás mérésére is. Ugyancsak kiemelte az MNB napi LCR számításának képességét, a lehető legkevesebb becslés igénybe vételével.

Ehhez kapcsolódik, hogy az MNB elvárja a likviditási és finanszírozási kockázat menedzseléssel és kezeléssel kapcsolatban a hónapon belüli *rendszeres felülvizsgálatot* és monitoringot, illetve ide vonatkozóan kiemeli a szükséges mutatók előre jelzésének fontosságát, amelynek eszköze lehet például a nagybetétesekkel való rendszeres kapcsolattartás. Az MNB általánosan jó gyakorlatnak tartja a likviditási mutatók törvényi minimumszintje fölötti 20%-os puffertartását. Ha a mutató értéke ez alá esik, akkor kiemelten és körültekintően vizsgálja a mutatók értékét, a számolási mechanizmusokat és a kockázatkezelési gyakorlatokat is.

Működési jellegű kockázatok

Az MNB a *működési kockázat értékelésével és kezelésével kapcsolatban számos pontban pontosította és egészítette ki az elvárásait*, illetve továbbra is hangsúlyozza, hogy a belső szabályzatban szerepelnie kell a működési kockázattal kapcsolatos tőkeszámítási eljárásnak, ezen belül a kockázat

felmérésére, kezelésére és monitoringjára vonatkozó módszereknek, és annak az igazolásának, hogy a vállalat képes csökkenteni, vagy fedezni a valószínűsíthető és nem várt működési kockázat veszteségeit. Ehhez kapcsolódóan megerősíti a felső vezetés tájékoztatásának fontosságát és a megfelelő jelenési útvonalakat kialakítását.

Továbbá kiemeli, hogy egy működési kockázati profil akkor tekinthető teljesnek, ha nem csak a múltbéli veszteségeket, hanem a jelen és jövőbeli potenciális kockázatokat is figyelembe veszi. Ezen szempontoknak megfelelő módszerek közé tartozik a forgatókönyv elemzés, a kulcskockázati indikátorok meghatározása és értékelése, illetve a működési kockázat önértékelése, amely az intézmény folyamataival kapcsolatos kockázatokat és kontrolljait azonosítja és értékeli.

A Felügyelet *pontosította az elvárásokat az arányosság elvének megvalósulása érdekében*, azaz továbbra is figyelembe veszi a különbségeket a komplex szolgáltatásokat nyújtó / nagyméretű és a kisméretű (1000 milliárd forint alatti mérlegfőösszeg) bankok között. Ez alapján például minden intézmény számára kötelező egy adatbázist készíteni és karbantartani a veszteségekről, valamint a nagybank esetében elvárt a kulcskockázati indikátorok monitoringja, a szcenárió elemzések és a működési kockázat önértékelés módszerek alkalmazása. Kisbankok esetében az utóbbi közül elvárt legalább az egyik módszer alkalmazása és a választott módszertan tekintetében az elvárások a nagybanki elvárásokkal azonosak.

Az MNB bővítette az elvárásait az alábbi témákban: működési kockázati keretrendszer; veszteségadatgyűjtés; kulcskockázati indikátorok; működési kockázat önértékelése; forgatókönyv elemzés; kockázatcsökkentő intézkedések nyilvántartása és nyomon követése.

Az MNB az átláthatóság és az egyértelműség kedvéért a 13. számú mellékletben összefoglalta a működési kockázattal kapcsolatos releváns kulcskockázati indikátorokat, illetve releváns szcenáriók listáját. Az MNB elvárja, hogy az intézmények dokumentáltan vizsgálják meg a mellékletben bemutatott KRI-k relevanciáját.

Kockázatos portfóliók

A kézikönyvben előírt többléttőke nagysága a többi ügylet típus esetén is változott. A balloon/bullet ügyletekkel kapcsolatos elvárás egységesen 50%-ra, a devizában denominált hitelekre vonatkozó tőkekövetelmény 0%-30%-ra, a többszöri átstrukturálás esetében pedig a többléttőke elvárás 50%-ra módosult.

A *balloon/bullet* ügyletek definícióit pontosította az MNB, mostantól azok az ügyletek is ide sorolandók, amelyeknél a tőketörlesztés legalább 60%-a a lejárat utolsó 20%-ban, de legalább utolsó egy évében esedékes.

Azok a kitételek, amelyek az alapvető közszolgáltatásokat nyújtó vagy ezzel kapcsolatos, támogató vagy finanszírozó szervezetekkel szemben állnak fenn mentesülhetnek a tőkekövetelmény-többlet képzése alól, amennyiben a pénzáramlás alacsony hitelkockázatát egy előre meghatározott állami konstrukció biztosítja (ennek körét pontosan megszabta az MNB), illetve a hitelintézet a Vezetői körlevelekben megfogalmazott kockázatkezeléssel kapcsolatos teendőket dokumentáltan alkalmazza.

A balloon/bullet többlettőke képzés alól továbbra is kivételt jelent a külső hitelminősítéssel bíró vállalat kötvények, állami és intézményi kötvények, illetve mostantól a lombardhitelek is.

A *JTM-mel* kapcsolatosan kiegészült a szabályozás, hogy amennyiben a refinanszírozott, ügyfélnek hitelt nyújtó pénzügyi vállalkozás a bank részére adatot szolgáltat a pozitív KHR hozzájárulás nélküli ügyletei arányáról, akkor a banknak csak ennek az aránynak megfelelően kell az 1250%-os kockázati súllyal meghatározott többlettőkét megképeznie.

Stressz teszt – arányosság elve

A stressz tesztek kapcsán az MNB pontosan meghatározta az arányosság elvének kereteit. *A kisebb intézményeknek nem szükséges a fordított stressz teszt kidolgozása, azonban a nekik is képesnek kell lenniük a sokktűrő képesség tesztelésére, ezáltal szükséges lépéseket tenni a forgatókönyv-elemzés kidolgozásának irányába, mely segítségével fény derülhet a valós kockázatokra és az általuk okozott hatásokra. Az MNB tovább hangsúlyozza, hogy fontos olyan átfogó modellel rendelkezniük a vállalatoknak, amelyek statisztikai kapcsolatot teremtenek a bank eredményessége és a tőkeakkumulációs képességét meghatározó*

főbb tényezők, valamint a banküzem szempontjából kritikus pénzügyi- és makrogazdasági változók között. Ezenkívül kiemelten fontos a speciális működésre jellemző egyedi kockázatok feltérképezése, valamint ezen kockázatok forrásának és vállalatra gyakorolt hatásának megfelelő dokumentációja is.

Minden entitásnak *készítenie kell egy dokumentációt, amelyben rögzítik a stressz típusokat, a módszertant, a hozzájuk kapcsolódó limiteket, a döntési pontokat és a vezetői tájékoztatást.* Az MNB külön hangsúlyozza, hogy az intézmények proaktívan álljanak a kockázatok feltárásához és azok időben történő kezeléséhez.

Capital guidance meghatározása

Az EBA elvárásával összhangban az MNB már tavaly új felügyeleti tőkeajánlást vezetett be a hazai hitelintézetek tőkemegfelelésére vonatkozóan (Capital Guidance/P2G) annak érdekében, hogy biztosítva legyen, hogy a felügyelt intézmények egy stresszpálya mentén is szolvensek maradnak. A Capital Guidance mértékét a felügyeleti (MNB által végrehajtott) stressz teszt határozza meg.

Az új ICAAP kézikönyv alapján az MNB a különböző kedvezőtlen makrogazdasági sokkok negatív hatásainak számszerűsítéséhez, egy bankszektor szintű adatokon fejlesztett *stressz tesztelési benchmark modellt alakított ki*, amely segítségével összehasonlíthatóvá válnak az egyes bankokon mért eredmények. Az egyik legnagyobb változást jelenti a dinamikus mérlegfeltételezések bevezetése, amely értelmében a mérlegfőösszeg nem marad konstans, illetve ez a változás többek között érinti az új ügyleteket, a hitelkeretek lehívásának valószínűségét, a látra szóló és lekötött betétek arányát, és a devizális hatásokat.

Kapcsolat:

Rakó Ágnes
partner

M: +36 70 370 1792
E: agnes.rako@kpmg.hu

Szalai Péter
igazgató

M: +36 70 370 1739
E: peter.szalai@kpmg.hu

Soltész József
menedzser

M: +36 70 370 1766
E: Jozsef.Soltesz@kpmg.hu

Wieder Gergő
menedzser

M: +36 70 333 1471
E: gergo.wieder@kpmg.hu

KPMG.hu

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. Társaságunk ugyan törekszik pontos és időszzerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. Társaságunk nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkért, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nélkülözik társaságunknak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő szaktanácsadást. A KPMG név, a KPMG logó a KPMG International lajstromozott védjegy.

© 2020 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátozott felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez ("KPMG International"), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.